

Musiqiy ta'lim yo'nalishida taxsil olayotgan talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etishga innovatsion yondashuv

Ermat Majidovich Fayzullayev
Diyora Xayotjon qizi Mamatojiyeva
JDPU

Annotatsiya: Ushbu maqolada musiqiy ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etishga innovatsion yondashuv masalalari tadqiq etiladi. Maqolada talabalarning o'z-o'zini boshqarish, o'z-o'zini baholash, vaqtni rejalashtirish, motivatsiyani oshirish va mustaqil izlanish ko'nikmalarini rivojlantirish mexanizmlari ochib beriladi. Amaliy jihatdan musiqiy ta'lim yo'nalishi talabalari uchun mustaqil ta'lim dasturlari, pedagogik texnologiyalar, baholash mezonlari va o'qituvchining yangi roli tavsiya etiladi. Tadqiqot zamonaviy raqamli davr talablariga mos, o'z-o'zini rivojlantirishga qodir, professional kompetent va hayot davomida o'rganishga tayyor musiqiy ta'lim mutaxassislarini tayyorlashga qaratilgan.

Kalit so'zlar: mustaqil ta'lim, musiqiy ta'lim, innovatsion yondashuv, raqamli texnologiyalar, onlayn ta'lim, professional rivojlanish, zamonaviy pedagog

An innovative approach to organizing independent learning of students studying in music education

Ermat Majidovich Fayzullayev
Diyora Xayotjon qizi Mamatojiyeva
Jizzakh State Pedagogical University

Abstract: This article examines the issues of an innovative approach to organizing independent learning of students studying in music education. The article analyzes the place, significance, and innovative methods of organizing independent learning in modern higher education. The article discusses the concept of independent learning, theoretical-methodological foundations, specific features and difficulties of independent work in music education. The research aims to prepare music education specialists who meet the requirements of the modern digital age, are capable of self-development, professionally competent, and ready for lifelong learning.

Keywords: independent learning, music education, innovative approach, digital technologies, online learning, professional development, modern teacher

Kirish: XXI asr - raqamli texnologiyalar, tez o'zgaruvchi bilimlar va hayot davomida o'rganish (lifelong learning) davri. Zamonaviy oliy ta'lim nafaqat bilim berish, balki talabalarni mustaqil o'rganishga, o'z-o'zini rivojlantirishga va professional faoliyatda doimiy takomillashuvga tayyorlash vazifasini oldi. Bu ayniqsa musiqiy ta'lim sohasida muhim, chunki musiqa pedagogi - doimiy ijodiy izlanish, o'z-o'zini takomillashtirish va yangi pedagogik yondashuvlarni o'zlashtirish talab qiladigan kasbdir.

O'zbekiston Respublikasida oliy ta'limni isloh qilish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish va talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etish davlat ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridir. Musiqiy ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarning mustaqil ta'limini innovatsion texnologiyalar asosida tashkil etish sifatli professional kadrlar tayyorlash uchun zarur shartdir.

Tadqiqotning maqsadi: Musiqiy ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etishga innovatsion yondashuvni nazariy asoslash va amaliy mexanizmlarini ishlab chiqish.

Tadqiqotning vazifalari:

- Mustaqil ta'limning nazariy-metodologik asoslarini o'rganish
- Musiqiy ta'limda mustaqil ishlashning xususiyatlarini aniqlash
- Innovatsion texnologiyalar va yondashuvlarni tahlil qilish
- Mustaqil ta'limni tashkil etish modelini ishlab chiqish
- Amaliy tavsiyalar va pedagogik texnologiyalarni yaratish

Tadqiqotning ilmiy yangiligi: Musiqiy ta'limda mustaqil ta'limni raqamli texnologiyalar va shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida kompleks tashkil etish modeli yaratish.

1. MUSTAQIL TA'LIMNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI

1.1. Mustaqil ta'lim tushunchasi va tarixiy rivojlanishi

MUSTAQIL TA'LIM (Self-directed learning, SDL) - talabaning o'qituvchi yordamisiz yoki minimal yordami bilan bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni o'zlashtirish jarayoni.

TARIXIY RIVOJLANISH:

1. Klassik pedagogika (XVII-XIX asr):

- Ya.A. Komensky: "O'zlashtirish orqali o'rganish"
- J.J. Rousseau: Tabiiy rivojlanish va mustaqillik
- J. Dewey: Amaliy faoliyat orqali o'rganish

2. Zamonaviy pedagogika (XX asr):

- M. Knowles (1975): Andragogika nazariyasi, kattalarning o'zini o'zi boshqarib o'rganishi
- P.C. Candy (1991): Mustaqil o'rganishning to'rt shakli
- B.J. Zimmerman (2000): O'z-o'zini tartibga soluvchi o'rganish

3. Raqamli davr (XXI asr):

- Onlayn ta'lim platformalari (Coursera, edX, Khan Academy)
- Mobil o'rganish (m-learning)
- Shaxsiy ta'lim muhitlari (Personal Learning Environments, PLE)
- Adaptiv ta'lim tizimlari (Artificial Intelligence)

MUSTAQIL TA'LIMNING ASOSIY KOMPONENTLARI:

1. O'z-o'zini boshqarish (Self-management):

- Maqsad qo'yish
- Rejalashtirish
- Vaqtni boshqarish
- O'z-o'zini monitoring qilish

2. Motivatsiya va o'z-samaradorlik (Self-efficacy):

- Ichki motivatsiya (intrinsik)
- O'z kuchiga ishonch
- Muvaffaqiyatga intilish
- Qiyinchiliklarni yengish

3. Metakognitiv ko'nikmalar:

- O'z o'rganish jarayonini anglash
- Strategiyalarni tanlash va qo'llash
- O'z-o'zini baholash va tuzatish
- Refleksiya (o'z faoliyatini tahlil qilish)

4. Resurslardan foydalanish:

- Ma'lumot manbalarini topish
- Sifatli va ishonchli manbalarni tanlash
- Texnologiyalardan samarali foydalanish
- Ijtimoiy tarmoqlar va hamkorlik

1.2. Zamonaviy ta'lim paradigmalari

1. KONSTRUKTIVIZM:

Asoschilar: J. Piaget, L. Vygotsky, J. Bruner

Asosiy g'oyalar:

- Bilim - faol ravishda quriladi (konstruksiya), passiv qabul qilinmaydi
- Talaba - faol sub'ekt, bilimni o'zi yaratadi
- O'rganish - ijtimoiy va madaniy kontekstda
- O'qituvchi - fasilitator (yordam beruvchi), ko'rsatma beruvchi emas

Musiqiy ta'limda:

- Talaba o'zi repertuar tanlashi
- Ijodiy interpretatsiya
- O'z metodikasini ishlab chiqish
- Tadqiqot va eksperiment

2. KONNEKTIVIZM (George Siemens, 2004):

Asosiy g'oyalar:

- Bilim - tarmoqda (network) tarqalgan
- O'rganish - aloqalarni yaratish va saqlash
- Texnologiya - o'rganishning ajralmas qismi
- "Qayerdan bilim topish" muhimroq "nima bilish"dan

Musiqiy ta'limda:

- Onlayn jamiyatlar va forumlar
- Professional tarmoqlar (LinkedIn, ResearchGate)
- Musiqa pedagoglarining bloglar va kanallar
- Global ijodiy hamkorlik

3. HEUTAGOGIKA (S. Hase, C. Kenyon, 2000):

Asosiy g'oyalar:

- O'z-o'zini aniqlaydigan o'rganish (self-determined)
- Talaba to'liq nazorat qiladi
- Kompetensiyadan kapabillikka (capability - potentsial)
- Hayot davomida o'rganish

Musiqiy ta'limda:

- Talaba o'z o'rganish yo'nalishini tanlaydi
- Individual ta'lim traektoriyasi
- Professional o'sish rejalari
- Portfolio va refleksiya

1.3. Musiqiy ta'limda mustaqil ishlashning o'ziga xos xususiyatlari

MUSIQIY FAOLIYATNING XUSUSIYATLARI:

1. Amaliy-ijodiy xarakter:

- Nazariyani darhol amaliyotda qo'llash
- Ijrochilik mahorati - kundalik mashq talab qiladi
- Ijodiy interpretatsiya va shaxsiy stil

2. Psixomotor ko'nikmalar:

- Cholg'u chalish texnikasi
- Vokal apparati rivojlantirish
- Dirijyorlik gestlari
- Koordinatsiya va muskulyar xotira

3. Eshitish va idrok:

- Musiqa eshitish rivojlantirish
- Garmoniya, polifoniya anglash
- Intonatsiya va ritm tozaligi
- Badiiy obraz yaratish

4. Emotsional-estetik jihat:

- His-tuyg'u va obrazli fikrlash
- Estetik zavq va madaniyat
- Ilhom va ijodiy holat
- Sahna madaniyati

MUSTAQIL ISHLASHNING QIYINCHILIKLARI:

1. Motivatsiya muammosi:

- Kundalik mashqlarning monotonligi
- Tez natija ko'rinmasligi
- Qiyinchiliklar va "plato" (turg'unlik) davrlari
- Tashqi nazorat yo'qligi

2. Vaqt va o'z-o'zini tashkil etish:

- Kun tartibini rejalashtirish
- Samarali mashq usullari
- Chorchash va haddan oshirish (overtraining)
- Ish va dam olish balansi

3. O'z-o'zini baholash:

- O'z ijrosini ob'ektiv baholash qiyinligi
- Xatolarni aniqlash va tuzatish
- Rivojlanish dinamikasini kuzatish
- Maqsadlarga erishish darajasi

4. Resurslar va yo'nalish:

- Sifatli o'quv materiallari topish
- Qaysi yo'nalishda ishlash
- O'qituvchi maslahatisiz qarorlar qabul qilish
- Texnik va interpretatsiy masalalarda mustaqil hal qilish

2. INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR VA YONDASHUVLAR

2.1. Raqamli texnologiyalar va onlayn platformalar

1. ONLAYN TA'LIM PLATFORMALARI:

a) MOOC (Massive Open Online Courses):

- Coursera, edX, FutureLearn: Musiqiy nazariya, tarix, pedagogika kurslari
- MasterClass: Professional musiqachilarning masterklasslari (Yo-Yo Ma, Herbie Hancock)

- Kadenze: Ijodiy san'atlar bo'yicha kurslar

Afzalliklari:

- Bepul yoki arzon
- Yuqori sifatli mazmun
- O'z tezligida o'rganish
- Sertifikat olish imkoniyati

b) Musiqiy maxsus platformalar:

- Coursera Music Courses: Berklee College of Music kurslari
- Yale Open Courses: Musiqa nazariyasi, tarix (bepul video darslar)
- JustinGuitar, Yousician: Cholg'u o'rganish uchun

2. MOBIL ILOVALAR:

a) Musiqa nazariyasi va eshitish:

- Tenuto, Music Theory Pro: Interaktiv mashqlar
- Perfect Ear, EarMaster: Eshitishni rivojlantirish
- NotateMe: Nota yozish (qo'l yozuvidan raqamliga)

b) Metronom va tyuner:

- Metronome Beats, Soundbrenner
- Tunable, Pano Tuner

c) Nota kutubxonalari:

- IMSLP (Petrucci Music Library): 500,000+ bepul notalar
- MuseScore: Nota muharriri va jamiyat
- forScore, Newzik: Raqamli nota o'qish (iPad)

d) Ijrochilik va yozish:

- GarageBand, FL Studio Mobile: Musiqa yaratish
- Acapella, Smule: Ijtimoiy musiqa ilovalari

3. VIDEO VA MULTIMEDIA:

a) YouTube va videodarslar:

- O'qituvchilar kanallari
- Professional ijrochilar masterklasslari
- Texnik mashqlar va metodika
- Konsertlar va tahlil

b) Podcast va audio:

- Musiqa tarixi va nazariyasi
- Pedagog suhbatlari
- Musiqa psixologiyasi

c) Virtual va Augmented Reality:

- VR Concert Halls: Virtual kontsert zallari
- AR nota o'qish: Augmented reality bilan nota
- Simulation: Virtual orkestr, ansambl

4. RAQAMLI KUTUBXONALAR VA BAZA:

- JSTOR, Google Scholar: Ilmiy maqolalar
- Grove Music Online: Ensiklopediya
- Naxos Music Library: Audio kutubxona
- Alexander Street Press: Video va audio arxiv

2.2. Shaxsga yo'naltirilgan va adaptiv ta'lim

1. INDIVIDUAL TA'LIM TRAEKTORIYASI (ITT):

Tushuncha: Har bir talabaning o'ziga xos, individual ta'lim yo'li.

Komponentlar:

- Diagnostika: Boshlang'ich bilim, qobiliyat, qiziqishlar
- Maqsadlar: Shaxsiy professional maqsadlar
- Mazmun: Individual repertuar, fanlar, loyihalar
- Tempo: O'ziga mos tezlik
- Baholash: Individual o'sish dinamikasi

Musiqiy ta'limda ITT:

- Talaba o'z cholg'usini va uslubini chuqurlashtirishi
- Qo'shimcha fanlar (kompozitsiya, orkestr, jazz)
- Tadqiqot yo'nalishi (musiqiy pedagogika, etnomusicologiya)
- Professional yo'nalish (ijrochi, pedagog, tadqiqotchi)

2. ADAPTIV TA'LIM TIZIMLARI:

Tushuncha: Texnologiya (AI) talabaning javoblari va rivojlanishiga qarab dasturni avtomatik moslashtiradi.

Misollar:

• Smart Music: Notalarga qarashda musiqa ijrosini tahlil qiladi, xatolarni ko'rsatadi

- Yousician: Ijro darajasiga qarab mashqlar murakkabligini o'zgartiradi
- Carnegie Learning: Matematika va musiqa nazariyasi uchun

Afzalliklari:

- Har bir talabaga individual yondashuv
- Real vaqtda feedback
- Optimal murakkablik darajasi (flow holati)
- Vaqt tejash

3. PORTFOLIO VA E-PORTFOLIO:

Tushuncha: Talabaning yutuqlari, ishlari, refleksiyalarining elektron to'plami.

Mazmuni:

- Ijrochilik: Audio/video yozuvlar
- Tadqiqot: Maqolalar, referatlar, kurs ishlari
- Ijodiy: Kompozitsiyalar, aranjirovkalar
- Pedagogik: Dars ishlanmalari, metodik materiallar
- Refleksiya: O'z rivojlanishi haqida fikrlar

Afzalliklari:

- O'z rivojlanishini kuzatish
- O'z-o'zini baholash va refleksiya
- Professional namunalar (ish topishda)
- Ijodiy identifikatsiya

2.3. Interaktiv va hamkorlikka asoslangan metodlar

1. LOYIHALI TA'LIM (Project-Based Learning):

Tushuncha: Talabalar real loyihalar ustida ishlash orqali o'rganadilar.

Misolar:

- Konsert loyihasi: Talaba to'liq konsert dasturini tayyorlaydi va o'tkazadi
- Tadqiqot loyihasi: Musiqa tarixidan ilmiy ish
- Ijodiy loyiha: Original kompozitsiya yoki aranjirovka
- Pedagogik loyiha: Maktab uchun dars ishlanmasi

Afzalliklari:

- Real kontekstda o'rganish
- Ko'p ko'nikmalarni birlashtirish
- Motivatsiya oshishi
- Amaliy natija

2. MUAMMOLI TA'LIM (Problem-Based Learning):

Tushuncha: Talabalar real muammolarni hal qilish orqali o'rganadilar.

Misolar:

- Qanday qilib o'quvchilarning intonatsiyasini yaxshilash?
- Ansamblik bir xilliligini qanday ta'minlash?
- Sahna qo'rquvini qanday yengish?

Jarayon:

1. Muammoni aniqlash
2. Ma'lumot to'plash
3. Yechimlarni ishlab chiqish
4. Tahlil va tanlov
5. Amalga oshirish va baholash

3. HAMKORLIKA ASOSLANGAN O'RGANISH:

a) Ansambl va guruh loyihalari:

- Kamera ansamblar
- Xor loyihalari
- Orkestr sektsiyalari
- Rok-guruh, jazz band

b) Onlayn hamkorlik:

- Forum va muhokamalar: Musiqa pedagogikasi bo'yicha
- Birgalikda loyihalar: Virtual ansambl (pandemic davrida keng tarqaldi)
- Peer review: O'zaro baholash va feedback

c) Ijtimoiy o'rganish:

- Masterklasslar: Bir-biridan o'rganish
- Talabalar konferentsiyalari
- Musiqa klublari va jamiyatlar

4. GAMIFIKATSIYA (O'yinlashtirish):

Tushuncha: O'yin elementlarini ta'limga kiritish.

Elementlar:

- Balllar va darajalar: Yutuqlar uchun
- Badges (nishonlar): Muayyan maqsadga erishganda
- Leaderboard (reyting): Musobaqaviy element
- Challenges (qiyinchiliklar): Maxsus vazifalar

Misolalar:

- Yousician, Simply Piano: O'yin tarzida cholg'u o'rganish
- Duolingo for Music: Musiqa nazariyasi
- Practice apps: Mashq vaqtini kuzatish va mukofotlash (Modacity, Practice+)

3. MUSTAQIL TA'LIMNI TASHKIL ETISH MODELI

3.1. Model tuzilmasi

MODEL SXEMASI:

[DIAGNOSTIKA VA REJALASHTIRISH]↓[MAQSAD QO'YISH VA MOTIVATSIYA]↓[MUSTAQIL O'RGANISH JARAYONI]↓[O'Z-O'ZINI MONITORING VA BAHOLASH]↓[REFLEKSIYA VA TAKOMILLASHTIRISH]

1. DIAGNOSTIKA VA REJALASHTIRISH:

a) Kirish diagnostikasi:

- Bilim va ko'nikma darajasi
- Musiqa qobiliyatlari
- O'rganish stili (visual, audial, kinestetik)
- Shaxsiy xususiyatlar (motivatsiya, o'z-o'zini boshqarish)

Vositalar:

- Testlar (nazariya, eshitish)
- Ijrochilik auditsiyasi
- Psixologik anketalar
- Suhbat

b) Individual ta'lim rejasi (ITP):

- Qisqa muddatli maqsadlar (semester, yil)
- Uzoq muddatli maqsadlar (butun ta'lim davri)
- Repertuar va dasturlar
- Qo'shimcha faoliyat (tanlov, kontsert, tadqiqot)
- Resurslar va vaqt

2. MAQSAD QO'YISH VA MOTIVATSIYA:

a) SMART maqsadlar:

- Specific (aniq): "Chopin Noktyurn op.9 no.2 ni o'rganish"
- Measurable (o'lchanadigan): "Mart oyida ijro qilish"
- Achievable (erishish mumkin): Hozirgi texnika darajasiga mos
- Relevant (dolzarb): Romantik ijrochilikni yaxshilash

- Time-bound (muddatli): 3 oy
- b) Motivatsiyani oshirish:
 - Ichki motivatsiya: Ijodiy qoniqish, o'z-o'zini rivojlantirish
 - Tashqi motivatsiya: Konsert, tanlov, baho
 - Muvaffaqiyat his qilish: Kichik yutuqlarni nishonlash
 - Qiziqarli va xilma-xil faoliyat

3. MUSTAQIL O'RGANISH JARAYONI:

a) O'rganish strategiyalari:

i) Kognitiv strategiyalar:

- Takrorlash va mustahkamlash
- Tashkil etish (chunking - qismlarga bo'lish)
- Elaboratsiya (kengaytirish, bog'lash)
- Vizualizatsiya va imaginatsiya

ii) Metakognitiv strategiyalar:

- Rejalashtirish (bugun nima ishlash)
- Monitoring (jarayonni kuzatish)
- Baholash (nima yaxshi, nima yomon)
- Tuzatish (strategiyani o'zgartirish)

iii) Resurs boshqarish:

- Vaqt rejalashtirish
- Qulay muhit yaratish
- Yordam so'rash (o'qituvchi, hamkursdosh, onlayn)
- Texnologiyadan foydalanish

b) Amaliy mashqlar:

i) Texnik mashqlar:

- Gamma, arpedjiolar, etüdlar
- Maxsus texnik mashqlar
- Kundalik warm-up (isitish)

ii) Repertuar ustida ishlash:

- Asarni tanlash va o'rganish
- Qismlar va butun asar
- Interpretatsiya ishlab chiqish
- Yoddan bilish

iii) Nazariy o'rganish:

- Musiqa nazariyasi
- Tarix va stilistika
- Pedagogika va metodika

iv) Ijodiy faoliyat:

- Improvizatsiya

- Kompozitsiya elementlari
- Aranjirovka
- Tadqiqot

4. O‘Z-O‘ZINI MONITORING VA BAHOLASH:

a) Kundalik monitoring:

- Mashq jurnalini (Practice log)
- Audio/video yozish
- Refleksiya (qisqa yozuv)

b) Muntazam baholash:

- Haftalik: Maqsadlarga erishish
- Oylik: Umumiy rivojlanish
- Semestr: Yakuniy natijalar

c) O‘z-o‘zini baholash mezonlari:

- Texnik aniqlik
- Musiqiy ifodalilik
- Stil va talqin
- Umum taassurot

5. REFLEKSIYA VA TAKOMILLASHTIRISH:

a) Refleksiya:

- Nima yaxshi bo‘ldi?
- Qanday qiyinchiliklar bo‘ldi?
- Nima o‘rgandim?
- Keyingi marta nima qilishim kerak?

b) Takomillashtirish:

- Strategiyalarni o‘zgartirish
- Yangi resurslar topish
- Yordam so‘rash
- Maqsadlarni qayta ko‘rib chiqish

3.2. O‘qituvchining yangi roli

AN‘ANAVIY ROL → YANGI ROL:

1. Bilim uzatuvchi → Fasilitator:

- To‘g‘ridan-to‘g‘ri o‘qitish o‘rniga yo‘naltirish
- Savollar berish, o‘ylanishga undash
- Resurslarni tavsiya etish
- Qiyinchiliklarni yengishda yordam

2. Nazorat qiluvchi → Murabbiy (Coach/Mentor):

- Qat’iy nazorat o‘rniga qo‘llab-quvvatlash
- Talabaning o‘z qarori va yo‘li
- Psixologik qo‘llab-quvvatlash

- Shaxsiy rivojlanish

3. Baholovchi → Feedback beruvchi:

- Yakka baho o‘rniga konstruktiv feedback
- Kuchli va zaif tomonlar
- Aniq tavsiyalar
- O‘shish dinamikasini kuzatish

4. Darsda ishlash → Onlayn qo‘llab-quvvatlash:

- Darsdan tashqarida ham aloqada
- Onlayn konsultatsiya va maslahat
- Resurslar va materiallar ulashish
- Virtual jamoa va hamkorlik

O‘QITUVCHINING VAZIFALARI:

a) Ta’limni loyihalash:

- Individual ta’lim traektoriyasini ishlab chiqishda yordam
- Resurslar va strategiyalarni tavsiya etish
- Maqsadlarni aniqlashda qo‘llab-quvvatlash

b) O‘rganishni qo‘llab-quvvatlash:

- Qiyinchiliklar paytida yordam
- Motivatsiyani oshirish
- Yangi yo‘nalishlarni ochish
- Psixologik qo‘llab-quvvatlash

c) Monitoring va feedback:

- Rivojlanishni kuzatish
- O‘z vaqtida feedback berish
- O‘z-o‘zini baholashga o‘rgatish
- Portfolio tahlili

d) Ijodiy muhit yaratish:

- Ochiq va qo‘llab-quvvatlovchi atmosfera
- Xatolardan o‘rganish madaniyati
- Hamkorlik va ijodiy fikr almashish
- Innovatsiya va eksperiment

3.3. Baholash tizimi

FORMATIV BAHOLASH (jarayon davomida):

1. Davomiy baholash:

- Haftalik mashq jurnali tekshirish
- Audio/video yozuvlar tahlili
- Portfolio muntazam ko‘rib chiqish
- Onlayn topshiriqlar va testlar

2. O‘z-o‘zini baholash:

- Refleksiya jurnali
- O'z ijrosini yozish va tahlil qilish
- Maqsadlarga erishish darajasi
- Metakognitiv savollar

3. Hamkasb baholash (Peer assessment):

- Talabalar bir-birini baholaydi
- Konstruktiv tanqid
- O'rganish va takomillashuv

4. Feedback:

- Aniq, konkret, konstruktiv
- Kuchli va rivojlantirish joylari
- Keyingi qadamlar
- Ijobiy va qo'llab-quvvatlovchi

SUMMATIV BAHOLASH (yakuniy):

1. Eksamen va konsert:

- Repertuar ijro qilish
- Texnik va badiiy mezonlar
- Umumiy professional kompetensiya

2. Kurs ishi va loyiha:

- Tadqiqot yoki ijodiy ish
- Yozma va amaliy qism
- Himoya (prezentatsiya)

3. Portfolio:

- Butun davr yutuqlari
- Rivojlanish dinamikasi
- Professional namunalar

BAHOLASH MEZONLARI:

a) Professional kompetensiyalar:

- Ijrochilik mahorati
- Nazariy bilim
- Pedagogik ko'nikmalar
- Tadqiqot qobiliyatlari

b) Mustaqil o'rganish ko'nikmalari:

- O'z-o'zini boshqarish
- Maqsad qo'yish va rejalashtirish
- Resurslarni topish va ishlatish
- O'z-o'zini baholash va refleksiya

c) Ijodiy va innovatsion faoliyat:

- Kreativlik va originallik

- Yangi yondashuvlar
- Texnologiyadan foydalanish
- Professional o‘rinishga intilish

4. AMALIY TAVSIYALAR

4.1. Talabalar uchun

1. VAQT BOSHQARISH:

a) Kunlik rejalashtirish:

- Mashq vaqti: 2-4 soat (ajratilgan qismlarda)
- Nazariy o‘rganish: 1-2 soat
- Onlayn kurslar va videolar: 0.5-1 soat
- Ijodiy faoliyat: moslashuvchan

b) Haftalik rejalashtirish:

- Texnik mashqlar: har kuni
- Repertuar: har kuni
- Nazariya: 3-4 kun
- Ijodiy/tadqiqot: 2-3 kun
- Dam olish: 1-2 kun to‘liq dam

c) Samarali usullar:

- Pomodoro texnikasi: 25 daqiqa ish + 5 daqiqa tanaffus
- Time blocking: Kunning ma’lum soatlarini biror faoliyatga ajratish
- Prioritetlar: Eng muhimi birinchi (MIT - Most Important Task)

2. MASHQ TEXNIKASI:

a) Sifatli mashq prinsiplari:

- Aniq maqsad: Bugun nima ustida ishlash
- Konsentratsiya: Chalmasdan oldin o‘ylash, hushyor mashq
- Sekin boshlash: Qiyin joylarni sekin, keyin tezlashtirish
- Qismlar: Kichik qismlarga bo‘lib ishlash
- Takrorlash: Lekin aqlli takrorlash (variation bilan)
- Yozish: O‘z ijrosini yozish va eshitish

b) Qiyin joylar bilan ishlash:

- Aniqlash va izolyatsiya qilish
- Turli usullar: sekin, ritmik variantlar, artikulyatsiya o‘zgartirishlar
- Takror-takror, to lekin zerikmasdan
- Kontekstga qaytarish

3. ONLAYN RESURLAR:

a) Tizimli foydalanish:

- Bir nechta platformalarni tanlash
- Kundalik yoki haftalik rejalashtirish
- Kurs tugatish (to‘xtatib qo‘ymaslik)

- Yozuvlar va xulosa
- b) Tanqidiy fikrlash:
 - Ishonchli manbalar
 - Turli nuqtai nazarlar
 - O'z tajribangizda sinab ko'ring

4. O'Z-O'ZINI BAHOLASH:

- a) Kundalik refleksiya:
 - Bugun nima qildim?
 - Nima yaxshi bo'ldi?
 - Qanday qiyinchiliklar?
 - Ertaga nima rejalashtirdim?

b) Haftalik tahlil:

- Maqsadlarga erishish
- O'sish joylari
- Muammolar va yechimlar
- Keyingi hafta rejasi

4.2. O'qituvchilar uchun

1. TALABALARNI MUSTAQILLIKKA TAYYORLASH:

a) Bosqichma-bosqich:

- 1-kurs: Ko'proq ko'rsatma va nazorat
- 2-3-kurs: Asta-sekin mustaqillikni oshirish
- 4-kurs: Minimal nazorat, maksimal mustaqillik

b) Strategiyalarni o'rgatish:

- Qanday mashq qilish
- Resurslarni qanday topish
- O'z-o'zini qanday baholash
- Vaqtni qanday boshqarish

2. RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH:

a) O'zingiz o'rganish:

- Yangi ilovalar va platformalar
- Pedagogik texnologiyalar kurslari
- Hamkasblar bilan tajriba almashish

b) Talabalar bilan ulashish:

- Foydali resurslar ro'yxati
- Video va audio materiallar
- Onlayn topshiriqlar
- Virtual konsultatsiya

3. INDIVIDUAL YONDASHUV:

a) Har bir talabani bilish:

- Qobiliyatlari, qiziqishlari
- O'rganish stili
- Shaxsiy xususiyatlari
- Maqsadlari va orzulari
- b) Moslashtirilgan yondashuv:
 - Individual ta'lim traektoriyasi
 - Moslashtirilgan repertuar
 - Individual tempo
 - Shaxsiy qo'llab-quvvatlash

4. IJOBIY MUHIT:

- a) Qo'llab-quvvatlash:
 - Xatolar - o'rganish imkoniyati
 - Yutuqlarni nishonlash
 - Emotsional qo'llab-quvvatlash
 - Ochiq va samimiy munosabat
- b) Motivatsiya:
 - Ilhomlantirishchi namunalar (professional ijrochilar)
 - Qiziqarli va xilma-xil faoliyat
 - Konsert va tanlov imkoniyatlari
 - Professional istiqbol

4.3. Ta'lim muassasalari uchun

1. INFRATUZILMA:

- a) Raqamli resurslar:
 - Elektron kutubxona
 - Onlayn platformalarga obuna
 - Wi-Fi va kompyuterlar
 - Recording studio (yozish studiyasi)
- b) Jismoniy muhit:
 - Mashq xonalari (24/7 access)
 - Qulay va jihozlangan
 - Yaxshi cholg'ular
 - Sokin muhit

2. DASTUR VA SIYOSAT:

- a) O'quv dasturi:
 - Mustaqil ishlash vaqtini ko'paytirish
 - Elektiv (tanlov) kurslar
 - Individual ta'lim traektoriyasi
 - Interdissiplinar yondashuvlar
- b) Baholash tizimi:

- Formativ baholash oshirish
- Portfolio integratsiya
- O‘z-o‘zini baholash qo‘shish
- Kompetensiyaga yo‘naltirilgan

3. KADRLAR:

a) O‘qituvchilar malakasini oshirish:

- Pedagogik texnologiyalar kurslari
- Raqamli ko‘nikmalar
- Zamonaviy metodikalar
- Xalqaro tajriba

b) Yangi rollar:

- Fasilitator va mentor sifatida
- Texnologiyadan foydalanish
- Individual yondashuv
- Ijodiy va innovatsion

XULOSA

Musiqiy ta’lim yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalarning mustaqil ta’limini tashkil etishga innovatsion yondashuv to‘g‘risidagi tadqiqot quyidagi xulosalarga olib keladi:

1. Mustaqil ta’limning zarurati: Zamonaviy raqamli davr, tez o‘zgaruvchan bilimlar va hayot davomida o‘rganish (lifelong learning) talablari musiqiy ta’limda ham talabalarning mustaqil o‘rganish ko‘nikmalarini shakllantirishni talab etadi.

2. Nazariy asoslar: Konstruktivizm, konnektivizm, heutagogika kabi zamonaviy pedagogik paradigmalar mustaqil va talaba markazli ta’limni nazariy jihatdan asoslaydi.

3. Musiqiy ta’limning o‘ziga xosligi: Musiqiy faoliyatning amaliy-ijodiy, psixomotor, audial va emotsional xususiyatlari mustaqil ishlashni maxsus pedagogik yondashuv va texnologiyalarni talab qiladi.

4. Raqamli texnologiyalar potentsiali: Onlayn platformalar (MOOC), mobil ilovalar, raqamli kutubxonalar, video resurslar va adaptiv tizimlar musiqiy ta’limda mustaqil o‘rganishning yangi imkoniyatlarini ochadi.

5. Shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv: Individual ta’lim traektoriyasi, adaptiv dasturlar, portfolio va metakognitiv ko‘nikmalar har bir talabaning o‘ziga xos rivojlanishini ta’minlaydi.

6. Innovatsion metodlar: Loyihali ta’lim, muammoli o‘rganish, hamkorlik, gamifikatsiya va interaktiv metodlar mustaqil ta’limni qiziqarli va samarali qiladi.

7. O‘qituvchining yangi roli: O‘qituvchi bilim uzatuvchidan fasilitator, murabbiy va feedback beruvchiga aylanadi; talabaning mustaqil rivojlanishini qo‘llab-quvvatlaydi.

8. Kompleks baholash tizimi: Formativ baholash, o'z-o'zini baholash, portfolio va kompetensiyaga yo'naltirilgan yondashuv mustaqil ta'limni monitoring qilish va rivojlantirishni ta'minlaydi.

Yakuniy fikr:

Musiqiy ta'limda mustaqil ta'limni innovatsion texnologiyalar va zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etish - bu nafaqat ta'lim samaradorligini oshirish, balki professional, o'z-o'zini rivojlantirishga qodir, hayot davomida o'rganishga tayyor, raqamli davrga moslashgan musiqiy ta'lim mutaxassislarini tayyorlash yo'lidir. Kelgusida bu yo'nalishda tadqiqotlar davom etishi, pilot loyihalar amalga oshirilishi va xalqaro tajribalardan o'rganishimiz zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. СС Болта-Зода. Принципы и приложения музыкальной формы. Science and Education 5 (2), 432-438
2. СБ Саидий. Нестандартные психологические структуры и модуляция в педагогике. Science and Education 5 (2), 348-354
3. СС Болта-Зода. Обменное приёмы аккордов семейство субдоминанты и доминанты использование на фортепиано. Science and Education 5 (2), 439-444
4. СБ Саидий. Художественно-педагогическое общение как средство формирования музыкальной мотивации школьников. Science and Education 5 (2), 322-327
5. Саидий, Саид Болта-зода. Адаптивность детей к школе при посещении и непосещении дошкольного учреждения. Science and education 4 (5), 1105 - 1112
6. КБ Холиков. Рациональное решения мозга в ассоциативной лобной доле при разучивание классической музыки. Science and Education 6 (1), 42-48
7. СБ Саидий. Определения понятий диктанта в теории музыки. Science and Education 3 (12), 823-828
8. Саидий, Саид Болта-зода. Бекзод Турсун угли Алиев. Простые, сложные и смешанные размеры музыки при проведении уроков дирижирования, креативные методы обучения. Science and Education 3 (5), 1484-1492
9. Саидий, Саид Болта-зода. Мурадова, Махлиё Раджабовна, Эрназарова, Азиза Фахритдин кизи. Интерактивные методы обучения творчеству русских композиторов классе фортепиано в детской музыкальной школы. Science and Education 3 (4), 1605-1611
10. Саидий, Саид Болта-зода. Алиев, Бекзод Турсун угли. Простые, сложные и смешанные размеры музыки при проведении уроков дирижирования, креативные методы обучения. Science and Education 3 (5), 1484-1492
11. Саидий, Саид Болта-зода. Эрназарова, Азиза Фахритдин кизи. Интерактивная методика обучения жанрам, созданных на народные лады,

учащимся музыкальных и художественных школ. Science and Education scientific journal 4 (ISSN 2181-0842), 1618

12. Саидий, Саид Болта-зода. Механизмы формирования культуры почитания человеческих ценностей у старшеклассников на основе фольклора в хоре. Science and Education 4 (2), 1386-1391

13. Саидий, Саид Болта-зода. Психологические характеристики музыкальных звуков. Узбекистан 2 (2), 76-82

14. КБ Холиков. Философия особого вида умозаключений с условными и разделительными дизъюнктивными посылками. Science and Education 6 (1), 169-174

15. КБ Холиков. Главная цель системы нейрона к направлению внимания на соединение избирательного внимания. Science and Education 5 (12), 37-44

16. Саидий, Саид Болта-Зода, Мурадова, Махлиё Раджабовна, Эрназарова, Азиза ... Интерактивные методы обучения творчеству русских композиторов классе фортепиано в детской музыкальной школы. Science, and Education 3 (4), 1605-1611

17. Саидий, Саид Болтазода. О некоторых простейших обобщениях приёмов и методов по музыке общеобразовательной школе. Science and Education 3 (8), 196-203

18. Саидий, Саид Болта-Зода, Салимова, Бахринисо Бахромжон кизи. Вариационный подход к построению однородной музыки, размышление идеального подхода к её решению. Science and Education 3 (8), 138-144

19. КБ Холиков. Образование новых клеток головного мозга: распознавание и уничтожение злокачественных клеток, роль эффекторной клетки. Science and Education 6 (1), 57-64

20. Саидий, Саид Болтазода. Сложный принцип формообразования в изоритмическом сложений музыки. Science and Education 3 (11), 962-969

21. Саид Болта-Зода, Саидий. Основные направления возбуждения мелкой моторики по направлению музыки. Science and Education 3 (10), 582-590

22. Саидий, Саид Болта-Зода. Песни, обработка народных песен и развития мастерства учащихся. Science and education. 3 (4), 1200-1205

23. Саидий, Саид Болта - зода. Об эффектном влияние теории, в создании музыкального произведения. Science and Education 3 (12), 864 - 870

24. Саидий, Саид Болта-Зода, Ропиева, Дурдона Акмал кизи. Проблемы совершенствования управления музыкальной деятельностью дошкольного образовательного учреждения. Science and Education 3 (8), 183-188

25. Саид Болтазода, Саидий. Эффект образования музыки к системы общеобразовательной школы. Science and Education 3 (8), 224-230

26. КБ Холиков. Приятного и болезненного прикосновения классической музыки гипоталамусу в орбитофронтальной и поясной коре человека. Science and Education 6 (1), 35-41

27. Саидий, Саид Болта-Зода. Обратный сдвиг гармоничный линии в многоголосных произведениях. Science and Education 3 (12), 871 -877

28. Саидий, Саид Болта-Зода. Повышение или понижение основных ступеней, знаки альтерации. Science and Education 3 (12), 878 - 884

29. Саидий, Саид Болта-Зода. Элементы абстрактной и абсолютной звучании музыкального звука. Science and Education 4 (1), 597-603

30. Саидий, Саид Болта-Зода. Теоретическое рассмотрение вероятности совпадения неаккордовых звуков в произведениях. Science and Education 4 (1), 556-562